

14. Сморганюк Т. Сталий розвиток в умовах глобалізації та його складові / Т. Сморганюк. // Економічні інновації. – 2013. – № 53. – С. 253–260.
15. Ключко В. Сталий розвиток національної економіки в умовах глобалізації: визначення та основні чинники / В. Ключко // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. – 2013. – № 1068. – С. 61–67.
16. Нікішина Ю. Ключові положення стратегії сталого розвитку Республіки Італія / Ю. Нікішина // Економічні інновації. – 2013. – Вип. 53. – С. 171–176.
17. Кармазін В. Стабільний розвиток економіки – запорука технологічного прориву України / В. Кармазін, Ю. Огієнко // Економічний вісник НТУУ «КПІ»: збірник наукових праць. – 2010. – № 7. – С. 33–36.
18. Згуровський М. Аналіз сталого розвитку – глобальні і регіональні контексти: в 2 ч. / М. Згуровський // Міжнародна рада з науки (ICSU). – К.: НТУУ «КПІ», 2009. – Ч. 2: Україна в індикаторах сталого розвитку. – 200 с.
19. Волощук М. Заходи щодо відтворення родючості деградованих земель, відведених на консервацію / М. Волощук // Землевпорядний вісник. – К.; Львів, 2000. – № 4. – С. 30–34.
20. Кузьменко О. Розвиток органічного землеробства в умовах ринку землі в Україні / О. Кузьменко // Економіст. – 2013. – № 3. – С. 38–39.

Банах Е. И.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОЦЕНИВАНИЯ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ КАК ОБЪЕКТА СТАТИСТИЧЕСКОГО НАБЛЮДЕНИЯ

Резюме

В статье описаны теоретические основы оценивания продовольственной безопасности, её задачи и принципы формирования. Для проведения статистического анализа детально рассмотрены суть категорий «продовольственная безопасность» как в широком, так и в узком значении, «продовольственная безопасность в контексте устойчивого развития», её составляющие и индикаторы измерения. На основании данных Государственной службы статистики Украины проведен статистический анализ потребления основных продуктов питания как одного из ключевых показателей продовольственной безопасности.

Ключевые слова: продовольственная безопасность, устойчивое развитие, индикаторы продовольственной безопасности, длительное обеспечение продовольствием, интегральный показатель.

Banakh O. I.

Taras Shevchenko National University of Kyiv

THEORETICAL BASES OF FOOD SECURITY EVALUATION AS AN OBJECT OF STATISTICAL OBSERVATION

Summary

In the article described theoretical bases of food security evaluation, its objectives and principles of formation. The essence of such categories as “food security” in the broad and narrow meaning, “food security in the context of sustainable development” and their components and measuring indicators are explored in detail for statistical analysis of food security. Based on the data of the State Statistics Service of Ukraine a statistical analysis of the basic food-stuffs consumption was carried out as one of key indicators of food security.

Keywords: food security, sustainable development, food security indicators, continuous supply with food-stuffs, integral indicator.

УДК 330.322.2:624(477)

Шут С. О.

Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

У статті розглянуто питання фінансово-економічного стану підприємств будівельної галузі України, окреслено головні фактори впливу на розвиток будівництва. Проаналізовано фінансово-економічний стан діяльності підприємств будівельної галузі за останні роки. Запропоновано шляхи розвитку будівельної галузі та будівельних підприємств України.

Ключові слова: будівельна галузь, будівництво, інвестиції, фінансові результати, рентабельність, прибутковість, збитковість.

Постановка проблеми. Будівельна галузь України є однією з найважливіших галузей, від якої залежить ефективність функціонування всієї системи господарювання країни. Погодимося із авторами [1, с. 4], що «...економічний ефект від розвитку цієї галузі полягає у мультиплікативному ефекті коштів, вкладених у будівництво.

Будівельна галузь забезпечує населення не тільки житлом, а і робочими місцями, інженерними спорудами, а також є і споживачем продукції інших галузей національного господарства, що сприяє розвитку підприємств, які безпосередньо займаються збутом будівельних матеріалів та наданням спеціалізованих будівельних послуг».

Сьогодні будівельна галузь України переживає не найкращі часи. За висновками експертів [2, с. 54] «...складна ситуація спостерігається на всіх сегментах будівельного ринку, що стримує інвесторів та примушує їх скорочувати фінансування проектів на різних етапах реалізації та відмовлятися від проектів, які ще знаходяться на передінвестиційній стадії. Виходячи з цього виникає потреба вивчення ситуації для розуміння повноти проблеми управління будівельними підприємствами». Саме тому необхідно розвивати галузь будівництва в Україні, забезпечувати її усім необхідним, створювати умови для подальшого розвитку. Розвиток будівельних підприємств і будівельної галузі в цілому призведе до економічного зростання та розв'язання багатьох соціальних проблем країни.

Постановка завдання. Метою цього дослідження є аналіз фінансово-економічного стану підприємств будівельної галузі України, виявлення важелів впливу на розвиток будівництва за останні роки.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Проблематику розвитку підприємств галузі будівництва присвячені роботи таких науковців, як: Асаула А., Верхоглядіної Н., Дружиніна А., Іванілова О., Калугіна Ю., Млодецького В., Опекуніна В., Полякова І., Радкевича А., Симіонова Ю., Тяна Р. та ін. Питання, пов'язані з розвитком будівельної галузі, знайшли відображення в роботах: Токаревої О., Крикуна К., Рогожина П., Гойко А. та ін. Багато із цих робіт, в яких аналізується сучасний стан галузі будівництва, недостатньо

комплексно розкривають питання щодо розвитку галузі в мінливих умовах.

Викладення основного матеріалу дослідження. Рушійною силою економічного зростання України та найбільш цінним ресурсом є підприємництво, а галузь будівництва – це одна із найважливіших галузей від якої залежить ефективність функціонування всієї системи господарювання країни.

У своїй щорічній аналітичній доповіді, президент зауважив [3], що «...у сфері малого й середнього підприємництва (МСП) сконцентровано 99,9 % загальної кількості суб'єктів господарювання, які забезпечують 60,9 % обсягу реалізації товарів та послуг (2,7 трлн. грн. у 2014 р.303). Сектор МСП є роботодавцем для майже 6,9 млн. українців, а його частка у сплаті податків та зборів (обов'язкових платежів) до зведеного бюджету України у 2014 р. сягає майже 76 %304». Кількість підприємств галузі будівництва за їх розмірами у 2015 році на ведемо (табл. 1).

Аналіз показників діяльності підприємств галузі будівництва свідчить про скорочення кількості підприємств за останні роки (на 22,3%) і навпаки збільшенням обсягів реалізованої продукції та послуг у 2011-2015 рр. на 16,2%, що пов'язано з економічною та політичною нестабільністю та економічною кризою. Обсяги реалізації у 2015 р. були майже на рівні 2013 р. Починаючи з 2008 р. підприємства будівництва несуть збитки, а з 2013 року розмір збитків з кожним роком зростає, що підтверджують відповідні показники рентабельності (табл. 2).

Таблиця 1

Кількість підприємств галузі будівництва за їх розмірами у 2015 році

	Усього, од.	у т.ч.							
		Великі підприємства		Середні підприємства		Малі підприємства		з них: мікропідприємства	
		одиниць	у % до загальної кількості	одиниць	у % до загальної кількості	одиниць	у % до загальної кількості	одиниць	у % до загальної кількості
Усього по Україні	7684	5	0,1	342	4,4	7337	95,5	6404	83,3
у т.ч. будівництво	477	–	–	5	1,0	472	99,0	411	86,2

Таблиця 2

Показники діяльності підприємств галузі будівництва України за період 2011-2015 рр. [4]

Назва показника	Рік				
	2011	2012	2013	2014	2015
Кількість підприємств, одиниць	37544	34077	36185	29785	29165
Кількість зайнятих працівників, тис.осіб	432,7	411,1	371,7	286,1	248,1
з них: - кількість найманих працівників, тис.осіб	423,6	400,5	362,1	278,2	239,2
Витрати на персонал – усього, млн.грн.	12498,4	15197,2	13681,4	15182,8	11628,1
З них: - витрати на оплату праці, у % до загальних витрат на персонал відповідного виду діяльності	73,1	74,5	73,2	73,0	74,2
- відрахування на соціальні заходи, у % до загальних витрат на персонал відповідного виду діяльності	26,9	25,5	26,8	27,0	25,8
Обсяг реалізованої продукції за інституціональним підходом, млн.грн.	120419,5	155790,7	141125,7	150466,6	142871,9
Обсяг реалізованої продукції за функціональним підходом, млн.грн.	117428,0	142947,8	131548,1	147344,1	133449,7
Фінансові результати до оподаткування підприємств (сальдо), млн.грн.	-3845,8	-71,1	-5126,6	-27288,4	-25074,1
Підприємства, які одержали прибуток, у % до загальної кількості підприємств	60,5	60,5	62,3	62,7	71,1
Підприємства, які одержали збиток, у % до загальної кількості підприємств	39,5	39,5	37,7	37,3	28,9
Рівень рентабельності (збитковості) усієї діяльності підприємств, %	-2,7	-0,6	-3,2	-13,5	-12,7

Виключенням є підприємства сфери будівництва, що здійснюють електромонтажні, водопровідні й інші будівельно-монтажні роботи та роботи із завершення будівництва і, які за весь дослідний період з 2011 року по 2015 рік мали позитивне сальдо (рис. 1).

Аналіз обсягів реалізованої продукції підприємствами будівництва показав, що найбільша питома вага (87-85%) реалізованої продукції при-

падає на будівництво будівель та споруд (табл. 3, рис. 2).

Значну частку в обсягах реалізованої продукції займають будівництво будівель, будівництво житлових і нежитлових будівель, будівництво споруд та спеціалізовані будівельні роботи (рис. 2).

Сьогодні, за даними Держстату України [5] «... будівельні підприємства України в січні-квітні 2017 року збільшили обсяги робіт у порівнянні з

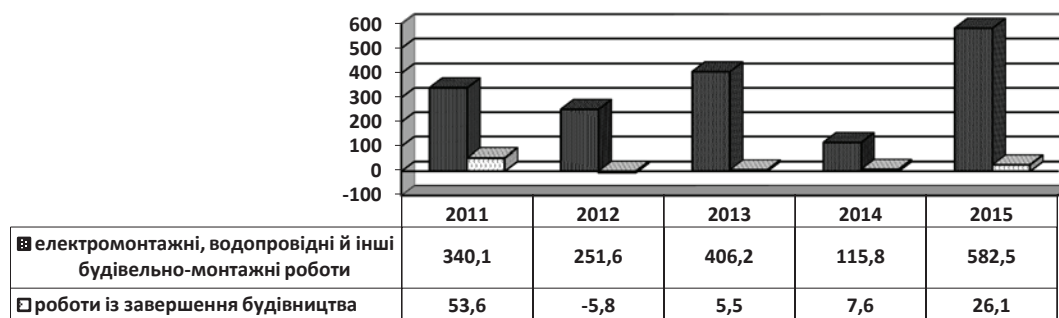

Рис. 1. Фінансові результати (сальдо) до оподаткування підприємств за видом економічної діяльності, млн.грн.

Таблиця 3

Обсяги реалізованої продукції (робіт, послуг) підприємств галузі будівництва за 2010-2015 рр. [4]

Показники	Роки	За інституціональним підходом		За функціональним підходом	
		млн.грн.	у % до підсумку	млн.грн.	у % до підсумку
Будівництво, всього	2010	96725,3	100,0	95509,9	100,0
	2012	155790,7	100,0	142947,8	100,0
	2014	150466,6	100,0	147344,1	100,0
	2015	142871,9	100,0	133449,7	100,0
будівництво будівель	2010	63218,9	65,4	62816,9	65,8
	2012	106598,2	68,4	95887,4	67,1
	2014	108391,9	72,0	106152,3	72,1
	2015	85189,1	59,6	83916,2	62,9
організація будівництва будівель	2010	8278,2	8,6	7303,0	7,7
	2012	10696,6	6,9	10097,1	7,1
	2014	13372,8	8,9	12416,4	8,5
	2015	13044,5	9,1	13363,7	10,0
будівництво житлових і нежитлових будівель	2010	54940,7	56,8	55513,9	58,1
	2012	95901,6	61,5	85790,3	60,0
	2014	95019,1	63,1	93735,9	63,6
	2015	72144,6	50,5	70552,5	52,9
будівництво споруд	2010	17304,5	17,9	15952,5	16,7
	2012	25264,5	16,2	24011,4	16,8
	2014	22605,7	15,0	21715,8	14,7
	2015	35993,7	25,2	27688,6	20,7
будівництво доріг і залізниць	2010	9347,8	9,7	8472,1	8,9
	2012	13782,7	8,9	12002,3	8,4
	2014	8092,4	5,4	7848,1	5,3
	2015	14636,8	10,3	13716,4	10,3
будівництво комунікацій	2010	5388,7	5,6	4937,4	5,2
	2012	7050,5	4,5	6941,5	4,9
	2014	5282,1	3,5	5372,9	3,6
	2015	6492,8	4,5	6187,9	4,6
будівництво інших споруд	2010	2568,0	2,6	2543,0	2,6
	2012	4431,3	2,8	5067,6	3,5
	2014	9231,2	6,1	8494,8	5,8
	2015	14864,1	10,4	7784,3	5,8
спеціалізовані будівельні роботи	2010	16201,9	16,7	16740,5	17,5
	2012	23928,0	15,4	23049,0	16,1
	2014	19469,0	13,0	19476,0	13,2
	2015	21689,1	15,2	21844,9	16,4
знесення та підготовчі роботи на будівельному майданчику	2010	2278,5	2,3	2215,7	2,3
	2012	2234,3	1,5	2253,5	1,6
	2014	2457,6	1,7	2301,9	1,5
	2015	1755,3	1,2	2012,4	1,5

Закінчення таблиці 3

електромонтажні, водопровідні та інші будівельно-монтажні роботи	2010	10241,9	10,6	10222,4	10,7
	2012	16524,3	10,6	15724,6	11,0
	2014	12878,8	8,6	12684,1	8,6
	2015	15484,6	10,9	15313,7	11,5
роботи із завершення будівництва	2010	891,6	0,9	970,5	1,0
	2012	1088,5	0,7	1050,2	0,7
	2014	945,3	0,6	980,9	0,7
	2015	1144,3	0,8	1151,3	0,9
інші спеціалізовані будівельні роботи	2010	2789,9	2,9	3331,9	3,5
	2012	4080,9	2,6	4020,7	2,8
	2014	3187,3	2,1	3509,1	2,4
	2015	3304,9	2,3	3367,5	2,5

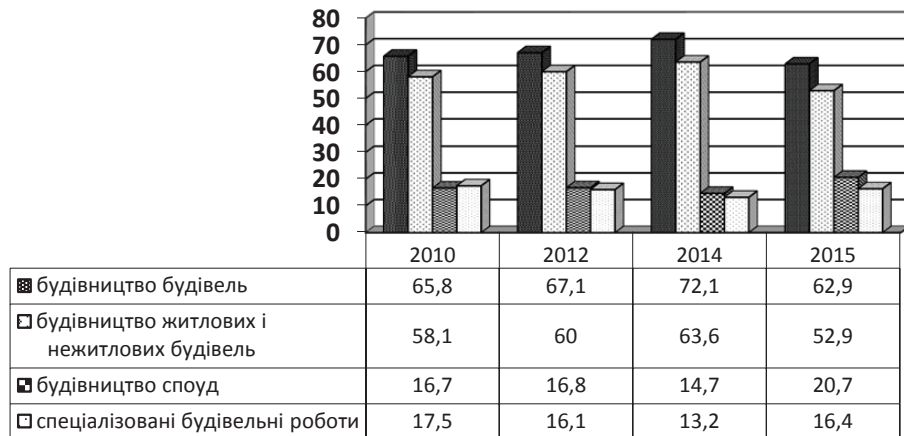

Рис. 2. Структура обсягів реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видом економічної діяльності "Будівництво" за 2010-2015 рр., у % до підсумку

аналогічним періодом минулого року на 17,8% – до 20,3 млрд.грн. Зокрема, обсяги робіт з будівництва будівель за звітний період збільшилися на 18,5% – до 11,4 млрд.грн., в тому числі з будівництва житлових будинків – на 16,9%, до 6,3 млрд. грн., по будівництву нежитлових будівель – на 20,7%, до 5 млрд.грн. Роботи по будівництву інженерних споруд зросли на 17% – до 8,9 млрд.грн. Роботи з нового будівництва, реконструкції та технічного переозброєння в січні-квітні склали 81,3% від загального обсягу, в той час як роботи з капітального та поточного ремонту – 9,9% і 8,8% відповідно. Зазначені дані наводяться без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та Севастополя, а також частини зони проведення антитерористичної операції».

Поліпшення роботи будівельної галузі насамперед нерозривно пов'язане з активізацією інвестиційної діяльності у країні. Для інвестора дуже важлива процедура оновлення на підприємстві, саме тому впровадження стратегічних змін є запорукою посилення слабких сторін в галузі будівництва. Правильно обрана стратегія, своєчасний стратегічний аналіз – є головним важелем в управлінні та впровадженні змін на підприємстві.

Ще одним головним фактором, щодо розвитку галузі є інновації. За словами президента [3]: «Упродовж останніх років тенденція до скорочення частки інноваційно-активних підприємств збереглася що призвело до зменшення частки інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої промислової продукції. Зазначене дає змогу стверджувати, що українська економіка перебуває у пастці низької продуктивності, низьких доходів

та зумовлених ними хронічних макроекономічних дисбалансів».

Щодо до очікування розвитку будівельних підприємств, за даними [6] у II кварталі 2017 року (без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, з 2014 року також без частини зони проведення антитерористичної операції) та щодо перспектив розвитку їхньої ділової активності, то можна констатувати «...у II кварталі 2017р. індикатор ділової впевненості в будівництві підвищився порівняно з I кварталом 2017р. на 2 в.п. і становить (-25%). Складові для розрахунку цього індикатора мають такі від'ємні сезонно скориговані значення балансів: оцінка поточного обсягу замовлень становить (-49%); очікування щодо змін кількості працівників у квітні-червні 2017р. – (-1%). За результатами обстеження будівельних підприємств виявлено такі очікування респондентів щодо стану їхньої ділової активності на II квартал 2017р. порівняно з попереднім кварталом: зростання цін на роботи, що виконуються будівельними підприємствами; зниження впливу такого стримуючого будівельну діяльність чинника, як несприятливі погодні умови. Щодо факторів, які стримують будівельну діяльність – це: недостатній попит, погодні умови, нестача робочої сили, нестача матеріалів, нестача устаткування, фінансові обмеження та підвищення рівня забезпеченості замовленнями на будівельні роботи, який у середньому становить 5 місяців проти 4 у I кварталі 2017 року».

Висновки. Із вищевикладеного, можна зробити наступні висновки. Подальший розвиток підприємств та галузі будівництва гальмують наступні

показники: зменшення завантаженості виробничих потужностей, зменшення кількості працівників, нестача фінансування, нестача оборотних коштів, задовільний рівень продуктивності праці, відсутність чіткого стратегічного напрямку розвитку галузі, нестача ресурсів на фінансування потрібних змін у стратегії.

Також для подальшого розвитку, як підприємств так і розвитку галузі будівництва в цілому, існує безліч загроз, а саме: зменшення обсягу будівельно-монтажних робіт, скорочення обсягів нових замовлень на будівельні роботи, конкурентний тиск, високі банківські відсотки негативно, зростання

рівня вимог покупців і постачальників, несприятливі погодні умови додатково ускладнюють умови праці та погіршують продуктивність праці.

Але і в умовах політичної та економічної нестабільності галузь будівництва має великі шанси щодо подолання негативних наслідків. Для цього необхідно: сприяти стабілізації кількості працівників, підвищенню заробітної плати та продуктивності праці; стабілізувати обсяги оборотних коштів, достатніх для виконання робіт і задоволення попиту; стабілізувати цінову політику, що, в свою чергу, сприятиме стабілізації фінансово-економічного стану підприємств і галузі в цілому.

Література:

1. Стан та перспективи розвитку будівельної галузі України / В.В. Биба, В.С. Гаташ // Зб. наук. праць (галузеве машинобудування, будівництво). – Полтава: ПолтНТУ, 2013. – Вип. 4 (39). Том 2. – С. 3-9.
2. Особливості управління будівельними проектами в нестабільній економічній ситуації в Україні / Кальніченко О.В., Чернова М.Л. // Управління розвитком складних систем. – 2015. – № 22. – С. 54-59.
3. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2016 році». – К. : НІСД, 2016. – 688 с. www.niss.gov.ua
4. Статистичний збірник про діяльність суб'єктів господарювання за 2015 р. // Державна служба статистики України. – Київ. – 2015. – 445 с.
5. ПромПолитИнформ, статистика, Україна. В Україні на 17,8% зросли обсяги будівництва. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://prompolit.info/2017/05/25/v-ukrayini-na-17-8-zrosli-obsyagi-budivnitstva/>
6. Очікування будівельних підприємств у II кварталі 2017 року щодо перспектив розвитку їх ділової активності. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua/operativ/.../fin/rp/.../arj_bud_2017.htm

Шут С. А.

Причерноморский научно-исследовательский институт экономики и инноваций

ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОСТОЯНИЕ ПРЕДПРИЯТИЙ СТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ УКРАИНЫ

Резюме

В статье рассмотрены вопросы финансово-экономического состояния предприятий строительной отрасли Украины, выделены основные факторы, влияющие на развитие строительства. Проанализирована финансово-экономическая деятельность предприятий строительной отрасли за последние годы. Предложены пути развития строительной отрасли и строительных предприятий в Украине.

Ключевые слова: строительная отрасль, строительство, инвестиции, финансовые результаты, рентабельность, прибыль, убыток.

Shut S.A.

Black Sea Research Institute of Economics and Innovation

FINANCIAL AND ECONOMIC STATE OF ENTERPRISES OF BUILDING INDUSTRY OF UKRAINE

Summary

The article discussed the financial and economic state of enterprises of building industry of Ukraine, outlines the main factors influencing the development of the construction. Analyzed the financial and economic state of enterprises of the construction industry in recent years. Improving the work of the construction industry first is inextricably connected with the intensification of investment activity in the country. For the investor update procedure is very important, that is why the implementation of strategic changes is the key to strengthen weaknesses in the field of construction. Correctly chosen strategy, timely strategic analysis – is a major lever in the management and implementation of change at the company. Further development of the enterprises and construction slowed the following indicators: reduction in the workload capacity, reducing the number of employees, lack of funding, lack of working capital, a satisfactory level of productivity, the lack of a clear strategic direction of development of the industry, the lack of resources to finance the necessary changes in the strategy for the further development of enterprises and the development of construction in general, there are many threats, namely: reducing the volume of construction and installation works reduction in the volume of new orders in construction work, competitive pressure, high bank interest rates negative, growth requirements of buyers and suppliers, adverse weather conditions further complicate conditions and worsen productivity. But in terms of political and economic instability of the construction industry has great chances to overcome the negative effects. For this purpose: to contribute to the stabilization of the number of employees, wages and labour productivity; stabilize amounts of working capital sufficient to perform the work and to meet the demand; stabilize the pricing policy, which, in turn, will contribute to the stabilization of the financial and economic state of enterprises and industry in general. Suggested ways of development of the construction industry and construction companies in Ukraine.

Keywords: construction industry, construction, investments, financial results, profitability, profit, loss.